અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ચંદી પ્રસાદ અને અન્ય

વિ.

જગદીશ પ્રસાદ અને અન્ય

૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૪

[એન. સંતોષ હેગડે, એસ.બી. સિંહા અને તરુણ ચેટર્જી, ન્યાયમૂર્તિઓ.]

લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ / કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮— અનુચ્છેદ ૧૩૬/ કલમ ૨(૨)—હુકમનામું—અમલ માટે અમલપાત્રતાની તારીખ—અનુચ્છેદ ૧૩૬ ના અર્થમાં—ઠેરવેલ: હુકમનામું તે મૂળ છે કે અપીલી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના અમલપાત્ર છે—એકવાર હુકમનામું અમલમાં મૂકવા માંગવામાં આવે, ત્યારે હુકમનામાની તારીખ અથવા ત્યારબાદનો હુકમ મર્યાદાના પ્રારંભ બિંદુ તરીકે ગણવામાં આવશે.

સિદ્ધાંત:

વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત—નો અર્થ અને લાગુ પડવાપણું—જ્યારે અપીલ કોર્ટ હુકમનામું પસાર કરે, ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટનું હુકમનામું અપીલ કોર્ટના હુકમનામા સાથે વિલીન થાય છે અને અપીલ કોર્ટનું હુકમનામું ટ્રાયલ કોર્ટના હુકમનામાને અધિક્રમિત કરે છે—સદર સિદ્ધાંત ઉલટાવવાના, ફેરફારના અથવા પુષ્ટિના હુકમો વચ્ચે કોઈ ભેદ કરતો નથી—સદર સિદ્ધાંત જ્યારે અપીલ વિલંબના કારણોસર ફગાવવામાં આવે અને સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન સંક્ષિપ્તમાં ફગાવવામાં આવે તેવા કિસ્સામાં લાગુ પડતો નથી—જોકે, જ્યારે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનનો નિકાલ સ્પીકિંગ ઓર્ડરથી કરવામાં આવે ત્યારે તે લાગુ પડે છે—ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦—અનુચ્છેદ ૧૩૬.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો:

"હુકમનામું"—કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ના સંદર્ભમાં અર્થ.

સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વિભાજનના દાવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ૭.૫.૧૯૬૮ ના રોજ હુકમનામું કરવામાં આવ્યું. સામાવાળા–હુકમનામાધારકે એક્ઝિક્યુશન કેસ દાખલ કર્યો. એક્ઝિક્યુશન કેસ પડતર હતો તે દરમિયાન અપીલકર્તા–ચુકાદા દેવાદારે પ્રથમ અપીલ કરી જે ફગાવવામાં આવી. હાઇકોર્ટ દ્વારા તેમની બીજી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી અને કેસ પુનઃવિચારણા માટે પ્રથમ અપીલ કોર્ટને પાછો મોકલવામાં આવ્યો. બીજી અપીલમાં ચુકાદા દેવાદારની તરફેણમાં હુકમ કરવામાં આવ્યો હોવાને કારણે એક્ઝિક્યુશન પિટિશન ફગાવવામાં આવી. પ્રથમ અપીલ કોર્ટે અપીલની પુનઃવિચારણા પર અપીલ ફગાવી અને ૪.૧.૧૯૭૪ ના રોજ દાવાનું હુકમનામું કર્યું. ૪.૧.૧૯૭૪ ના હુકમ અને હુકમનામા વિરુદ્ધની બીજી અપીલ હાઇકોર્ટ દ્વારા ફગાવવામાં આવી. તે અનુસાર ૩૦.૧૦.૧૯૮૬ ના રોજ ઔપચારિક હુકમનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું. હુકમનામાના અમલ માટેની અરજી એક્ઝિક્યુટિંગ કોર્ટ દ્વારા મર્યાદાથી બાધિત હોવાનું ઠેરવીને ફગાવવામાં આવી. તેની સામેની અપીલમાં, અમલ અરજી મર્યાદાથી બાધિત ન હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું. હુકમ વિરુદ્ધની રિટ પિટિશન ફગાવવામાં આવી.

અપીલમાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ *રતન સિંહ* વિ. *વિજય સિંહ અને અન્ય,* [૨૦૦૧] ૧ એસ.સી.સી. ૪૬૯ ના ચુકાદાની યથાર્થતા અંગે શંકા કરીને, મામલો મોટી બેન્ચને મોકલ્યો.

અપીલકર્તા–ચુકાદા દેવાદારે દલીલ કરી કે મનાઈ હુકમની ગેરહાજરીમાં, લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ ના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ના હેતુ માટે ટ્રાયલ કોર્ટ/પ્રથમ અપીલ કોર્ટના હુકમનામાની તારીખ અમલપાત્ર તારીખ ગણાશે; કે ૧૯૬૩ ના અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ને કારણે લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ ના અનુચ્છેદ ૧૮૨ માં સુધારો કરીને, સંસદે એવી જોગવાઈ કરવાનો ઈરાદો રાખ્યો હતો કે પ્રથમ અપીલ કોર્ટનું હુકમનામું મર્યાદાનો પ્રારંભિક સમયગાળો ગણાશે અને બીજી અપીલ માત્ર મર્યાદિત કારણસર ચલાવી શકાતી હોવાથી, વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત તેના સંદર્ભમાં લાગુ પડશે નહીં.

અપીલ ફગાવતાં, કોર્ટે

ઠેરવેલ : ૧. વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત ન્યાય વિતરણ વ્યવસ્થાના અનુક્રમમાં ઔચિત્યના સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે. વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત અપીલ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ ઉલટાવવાના હુકમ, ફેરફારના હુકમ અથવા પુષ્ટિના હુકમ વચ્ચે ભેદ કરતો નથી. સદર સિદ્ધાંત એવું ધારે છે કે કોઈ આપેલ સમયે એક જ વિષયવસ્તુને સંચાલિત કરતા એક કરતાં વધુ અમલમાં રહેલા હુકમનામા હોઈ શકે નહીં. [૯૪૯–જી–એચ; ૯૫૦–એ–બી]

૨. જ્યાં વૈધાનિક અપીલની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, અલબત્ત લાદવામાં આવેલ પ્રતિબંધોને આધીન, તે દાવાનું ચાલુ રહેવું છે. જ્યારે ઉચ્ચ મંચ અપીલ ચલાવે છે અને ગુણદોષ પર હુકમ પસાર કરે છે ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે. [૯૪૭–જી–એચ; ૯૪૮–એ–બી]

યુ.જે.એસ. ચોપરા વિ. *સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે,* એ.આઇ.આર. (૧૯૫૫) એસ.સી. ૬૩૩, ઉલ્લેખિત.

૩. જ્યારે અપીલ કોર્ટ હુકમનામું પસાર કરે છે, ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટનું હુકમનામું અપીલ કોર્ટના હુકમનામા સાથે વિલીન થઈ જાય છે અને અપીલી

હુકમનામામાં કરવામાં આવે તેવા કોઈપણ ફેરફાર છતાં અને તેને આધીન, અપીલ કોર્ટનું હુકમનામું ટ્રાયલ કોર્ટના હુકમનામાને અધિક્રમિત કરે છે. જોકે, જ્યારે અપીલ દાખલ કરવામાં થયેલ વિલંબને માફ કરવામાં ન આવ્યો હોવાના કારણે અપીલ ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે નહીં. [૯૫૦–બી–સી; ૯૫૧–જી–એચ]

રાજા મિકેનિકલ કંપની પ્રા. લિ. વિ. *કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ,* આઇ.એલ.આર. (૨૦૦૨) ૧ ડેલ. ૩૩, આધાર રાખવામાં આવેલ.

રતનસિંહ વિ. *વિજય સિંહ અને અન્ય,* [૨૦૦૧] ૧ એસ.સી.સી. ૪૬૯, અલગ તારવેલ.

૪. જ્યારે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન સંક્ષિપ્તમાં ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી પરંતુ જ્યારે અપીલ ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે તે લાગુ પડે છે. જ્યારે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનનો નિકાલ સ્પીકિંગ ઓર્ડરથી કરવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે. [૯૫૦–સી–ડી–ઈ]

વી.એમ. સાલગાઓકર એન્ડ બ્રોસ. પ્રા. લિ. વિ. *કમિશનર ઓફ ઈન્કમ–ટેક્સ,* એ.આઇ.આર. (૨૦૦૦) એસ.સી. ૧૬૨૩ અને *કુન્હાયમ્મેદ અને અન્ય* વિ. *સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય,* (૨૦૦૦) ૬ એસ.સી.સી. ૩૫૯, આધાર રાખવામાં આવેલ.

૫. કલમ ૨(૨) સી.પી.સી. માં હુકમનામાની વ્યાખ્યા એવી આપવામાં આવી છે કે તે ન્યાયનિર્ણયની ઔપચારિક અભિવ્યક્તિ છે, જે, તેને વ્યક્ત કરનાર કોર્ટ સુધીના સંબંધમાં, દાવામાં વિવાદિત તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં પક્ષકારોના હકો નિર્ણાયક રીતે નક્કી કરે છે અને તે પ્રારંભિક અથવા અંતિમ હોઈ શકે છે. ચુકાદા અને હુકમનામા વિરુદ્ધ, અન્યથા પ્રતિબંધિત ન હોય ત્યાં સુધી, કલમ ૯૬ સી.પી.સી. હેઠળ પ્રથમ અપીલ અને તેની કલમ ૧૦૦ હેઠળ બીજી અપીલ ચલાવી શકાય. કલમ ૨(૨) સી.પી.સી. ના અર્થમાં હુકમનામું તે ટ્રાયલ કોર્ટ, પ્રથમ અપીલ કોર્ટ કે બીજી અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર થયું હોય તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના અમલપાત્ર હશે. [૯૭૭–એફ–જી–એચ]

આનંદીલાલ અને અન્ય વિ. *રામ નારાયણ અને અન્ય,* એ.આઇ.આર. (૧૯૮૪) એસ.સી. ૧૩૮૩ અને *લાલજી રાજા* વિ. *ફાર્મ હંસરાજ,* એ.આઇ.આર. (૧૯૭૧) એસ.સી. ૯૭૪, ઉલ્લેખિત.

૬ એકવાર હુકમનામું તેના અમલના હેતુ માટે મૂળ હોય કે અપીલી હોય તેને ધ્યાનમાં લીધા વિના અમલમાં મૂકવા માંગવામાં આવે, ત્યારે હુકમનામાની તારીખ અથવા ચોક્કસ તારીખે નાણાંની કોઈપણ ચુકવણી અથવા કોઈપણ મિલકતની સોંપણીનો નિર્દેશ કરતો ત્યારબાદનો કોઈપણ હુકમ મર્યાદાનો પ્રારંભિક સમયગાળો ગણવામાં આવશે. [૯૪૯–ડી–ઈ–એફ]

૭. લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૦૮ હેઠળ, અમલ માટેની મર્યાદા સંબંધી કાયદો કલમ ૪૮ સી.પી.સી. (ત્યારથી રદ કરવામાં આવેલ) અને તેના અનુચ્છેદ ૧૮૨ અને ૧૮૩ માં જોવા મળતો હતો. કલમ ૪૮ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ મર્યાદાનો સમયગાળો અનુચ્છેદ ૧૮૨ અને ૧૮૩ દ્વારા અને ૧૯૦૮ ના અધિનિયમની કલમ ૧૫(૧) દ્વારા પણ નિયંત્રિત થતો હતો. અનુચ્છેદ ૧૮૨ માં સુધારાને કારણે, એક્ઝિક્યુશન પિટિશન દાખલ કરવાની પ્રક્રિયા સરળ બનાવવામાં આવી છે. ૧૯૬૩ ના અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ની શરતો અનુસાર, આમ, હુકમનામું જ્યારે અમલપાત્ર બને ત્યારે તેનો અમલ કરી શકાય.

અનુચ્છેદ ૧૩૬ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮(૧) ની જોગવાઈઓનું મહદ્ અંશે પુનઃઉત્પાદન કરે છે જે સદર અધિનિયમને કારણે રદ થયેલ છે. આમ, કલમ ૪૮ નો સાર કાયદો તરીકે ચાલુ રહે છે. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે સી.પી.સી. ની જોગવાઈઓ તેમજ ૧૯૬૩ ના અધિનિયમને શરૂઆતથી જ એકબીજાના પૂરક ગણવામાં આવ્યા છે. [૯૪૮–ડી; ઈ–એફ–જી; ૯૪૯–બી–સી–ડી]

સિવિલ અપીલ ક્ષેત્રાધિકાર: સિવિલ અપીલ નં. ૫૯૯/૨૦૦૩.

અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના સી.એમ.ડબલ્યુ.પી. નં. ૮૯૫૪/૨૦૦૧ માં તા. ૩૦.૩.૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

એમ.એન. કૃષ્ણમણિ, કે.વી. મોહન, એન.એમ. વર્ગીસ, સુશ્રી ટેસી પોલ અને સૌમ્યજીત પાની, અપીલકર્તાઓ તરફથી.

સુશ્રી સંધ્યા ગોસ્વામી, એમ.પી. શોરાવાલા અને પી.કે. ચક્રવર્તી, સામાવાળાઓ તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એસ.બી. સિંહા દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ એસ.બી. સિંહા : પ્રસ્તાવના :

ધ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ (અધિનિયમ) ના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ના અર્થમાં હુકમનામું તેના અમલ માટે કઈ તારીખથી અમલપાત્ર બને છે તે આ અપીલમાં સંકળાયેલ પ્રશ્ન છે, જે અલ્હાબાદ ખાતેની હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર દ્વારા સિવિલ મિસ. રિટ પિટિશન નં. ૮૯૫૪/૨૦૦૧ માં ૩૦મી માર્ચ, ૨૦૦૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા અને હુકમનામામાંથી ઉદ્ભવે છે.

હકીકતો :

અહીંના સામાવાળાઓ દ્વારા અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ વિભાજન માટેનો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં ૨૫.૪.૧૯૬૨ ના રોજ પ્રારંભિક હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું. ત્યારબાદ અંતિમ હુકમનામાની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી જેના પર ૭.૫.૧૯૬૮ ના રોજ અંતિમ હુકમનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું. ૬.૮.૧૯૬૮ ના રોજ અથવા તેની આસપાસ સામાવાળાઓ દ્વારા એક્ઝિક્યુશન કેસ નં. ૨૭૯/૧૯૬૮ તરીકે ચિહ્નિત એક્ઝિક્યુશન કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો. જોકે, સદર અંતિમ હુકમનામા વિરુદ્ધ, તે દરમિયાન પ્રથમ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી જે સિવિલ અપીલ નં. ૫૦૨/૧૯૬૮ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી. તે ૨૧.૩.૧૯૬૯ ના હુકમ દ્વારા ફગાવવામાં આવી. તેની સામે અપીલકર્તાઓ દ્વારા બીજી અપીલ કરવામાં આવી જે મંજૂર કરવામાં આવી અને અપીલના ગુણદોષ નવેસરથી નક્કી કરવા માટે મામલો અપીલ કોર્ટને પાછો મોકલવામાં આવ્યો.

પ્રથમ અપીલ કોર્ટે ૪.૧.૧૯૭૪ ના રોજ ફરી અપીલ ફગાવી. તે દરમિયાન, સદર એક્ઝિક્યુશન પિટિશન ફગાવવામાં આવી, કદાચ એટલા માટે કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ બીજી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. સિવિલ અપીલ નં. ૫૦૨/૧૯૬૮ માં અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ૪.૧.૧૯૭૪ ના ચુકાદા અને હુકમનામા વિરુદ્ધ, અહીંના

અપીલકર્તાઓએ હાઇકોર્ટમાં બીજી અપીલ કરી જે સેકન્ડ અપીલ નં. ૪૮૧/૧૯૭૪ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી. સદર અપીલ હાઇકોર્ટ દ્વારા ૧૮.૪.૧૯૮૫ ના રોજ ફગાવવામાં આવી. તે અનુસાર ૩૦.૧૦.૧૯૮૬ ના રોજ ઔપચારિક હુકમનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું. સામાવાળાઓ દ્વારા ૨૬.૩.૧૯૯૭ ના રોજ હુકમનામાના અમલ માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી. સદર અમલ અરજી મર્યાદાથી બાધિત છે એવી દલીલ કરીને, અપીલકર્તાઓએ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર (કોડ) ની કલમ ૪૭ હેઠળ અરજી દાખલ કરી જે એક્ઝિક્યુટિંગ કોર્ટ દ્વારા ૧.૫.૧૯૯૯ ના હુકમથી ફગાવવામાં આવી. સામાવાળાઓએ એક્ઝિક્યુટિંગ કોર્ટના હુકમ વિરુદ્ધ હાપુરના એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ એન્ડ સેશન જજ સમક્ષ મિસ. અપીલ નં. ૩૨/૧૯૯૯ કરી જે સદર અમલ અરજી મર્યાદાથી બાધિત ન હોવાનું ઠેરવીને મંજૂર કરવામાં આવી. અહીંના અપીલકર્તાઓએ સદર હુકમની યથાર્થતા સામે પ્રશ્ન ઉઠાવતી રિટ પિટિશન હાઇકોર્ટમાં દાખલ કરી. સદર રિટ પિટિશન ૩૦.૩.૨૦૦૧ ના વાદગ્રસ્ત હુકમથી ફગાવવામાં આવી છે. આથી આ અપીલ.

સંદર્ભ :

જ્યારે મામલો આ કોર્ટની ૨–ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો, ત્યારે અપીલકર્તાઓ દ્વારા *રતનસિંહ* વિ. *વિજય સિંહ અને અન્ય*, [૨૦૦૧] ૧ એસ.સી.સી. ૪૬૯ ના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. તેની યથાર્થતા અંગે શંકા કરીને, સદર ડિવિઝન બેન્ચે ૯.૧.૨૦૦૩ ના હુકમથી મામલો ૩–ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચને મોકલ્યો.

રજૂઆતો :

અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એમ.એન. કૃષ્ણમણિએ રજૂઆત કરી કે હાઇકોર્ટે તેમજ પ્રથમ અપીલ કોર્ટે સદર અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ને કારણે જૂના અનુચ્છેદ ૧૮૨ માં સુધારો કરવાના હેતુ અને ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ જઈને વાદગ્રસ્ત હુકમો પસાર કરવામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે.

વિદ્વાન વકીલ દલીલ કરશે કે સદર અધિનિયમના જૂના અનુચ્છેદ ૧૮૨ ની શરતો અનુસાર અંતિમ હુકમનામાની કે અપીલ કોર્ટના હુકમની અથવા તેને પાછા ખેંચવાની તારીખ તેની શરતોમાં સમયગાળાની ગણતરી માટે મર્યાદાનો

પ્રારંભ બિંદુ ગણાશે પરંતુ હવે એક્ઝિક્યુશન પિટિશન દાખલ કરવા માટે તે માટે નિર્દિષ્ટ કરેલ સાત જુદી જુદી તારીખોના બદલે અને તેના સ્થાને માત્ર એક જ તારીખ એટલે કે, જ્યાં હુકમનામું અથવા હુકમ અમલપાત્ર બને છે, તે અવેજીમાં મૂકવામાં આવી છે, તે હકીકતથી એમ ઠરાવવું જોઈએ કે અપીલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈ મનાઈ હુકમની ગેરહાજરીમાં, ટ્રાયલ કોર્ટ/પ્રથમ અપીલ કોર્ટના હુકમનામાની તારીખ સદર અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ના હેતુ માટે અમલપાત્ર તારીખ ગણાશે; કારણ કે તેને કારણે મર્યાદાનો સમયગાળો ૩ વર્ષથી વધારીને ૧૨ વર્ષ કરવામાં આવ્યો છે, શ્રી કૃષ્ણમણિ દલીલ કરશે, સંસદે આમ એવી જોગવાઈ કરવાનો ઈરાદો રાખ્યો હતો કે પ્રથમ અપીલ કોર્ટના હુકમનામાની તારીખ મર્યાદાનો પ્રારંભિક સમયગાળો ગણાશે.

કોઈપણ સંજોગોમાં, વિદ્વાન વકીલ દલીલ કરશે કે અપીલી હુકમનામા વિરુદ્ધની બીજી અપીલ માત્ર મર્યાદિત કારણસર, એટલે કે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્ન પર, ચલાવી શકાતી હોવાથી, વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત તેના સંદર્ભમાં લાગુ પડશે નહીં અને તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, અમલ અરજી દાખલ કરવા માટેની મર્યાદા માત્ર ૪.૧.૧૯૭૪ થી ચાલતી હોવાનું માનવામાં આવશે અને ૧૮.૪.૧૯૮૫ થી અમલમાં નહીં.

જોકે, સામાવાળાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સંધ્યા ગોસ્વામીએ વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું.

કાયદામાં ફેરફાર :

સદર કોડની કલમ ૨(૨) માં હુકમનામાની વ્યાખ્યા એવી આપવામાં આવી છે કે તે ન્યાયનિર્ણયની ઔપચારિક અભિવ્યક્તિ છે, જે, તેને વ્યક્ત કરનાર કોર્ટ સુધીના સંબંધમાં, દાવામાં વિવાદિત તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં પક્ષકારોના હકો નિર્ણાયક રીતે નક્કી કરે છે અને તે પ્રારંભિક અથવા અંતિમ હોઈ શકે છે. ચુકાદા અને હુકમનામા વિરુદ્ધ, અન્યથા પ્રતિબંધિત ન હોય ત્યાં સુધી, સદર કોડની કલમ ૯૬ હેઠળ પ્રથમ અપીલ અને તેની કલમ ૧૦૦ હેઠળ બીજી અપીલ ચલાવી શકાય. સદર કોડની કલમ ૨(૨) ના અર્થમાં હુકમનામું તે ટ્રાયલ કોર્ટ, પ્રથમ અપીલ કોર્ટ કે બીજી અપીલ કોર્ટ દ્વારા પસાર થયું હોય તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના અમલપાત્ર હશે.

જ્યાં વૈધાનિક અપીલની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, અલબત્ત લાદવામાં આવેલ પ્રતિબંધોને આધીન, તે દાવાનું ચાલુ રહેવું છે. એ પણ

વિવાદમાં નથી કે જ્યારે ઉચ્ચ મંચ અપીલ ચલાવે છે અને ગુણદોષ પર હુકમ પસાર કરે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે.

જોકે, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત તરફ વળતાં પહેલાં, સદર અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ની જૂના લિમિટેશન એક્ટના અનુચ્છેદ ૧૮૨ *વિસ–એ–વિસ* નોંધ લઈ શકાય.

જૂના લિમિટેશન એક્ટમાં, માત્ર અપીલના નિકાલની અથવા તેને પાછી ખેંચવાની તારીખ જ નહીં, ચુકાદાના રિવ્યૂની તારીખ, જે તારીખે હુકમનામામાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હોય તે તારીખ અથવા તેમાં નિર્દિષ્ટ અન્ય પરિબળોને મર્યાદાનો પ્રારંભિક સમયગાળો ગણવામાં આવતા હતા. સદર અધિનિયમ હેઠળ હુકમનામાના અમલ માટે પૂરો પાડવામાં આવેલ સમયગાળો વૈધાનિક છે.

જૂના લિમિટેશન એક્ટ હેઠળ, અમલ માટેની મર્યાદા સંબંધી કાયદો સદર કોડની કલમ ૪૮ (ત્યારથી રદ કરવામાં આવેલ) અને તેના અનુચ્છેદ ૧૮૨ અને ૧૮૩ માં જોવા મળતો હતો.

સદર કોડની કલમ ૪૮ અને જૂના લિમિટેશન એક્ટનો અનુચ્છેદ ૧૮૨ રોયલ ચાર્ટર દ્વારા સ્થાપિત કોર્ટો અને સુપ્રિમ કોર્ટ સિવાયની કોર્ટો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમનામા અથવા હુકમોના અમલને લાગુ પડતા હતા જ્યારે અનુચ્છેદ ૧૮૩ રોયલ ચાર્ટર દ્વારા સ્થાપિત કોર્ટો અને સુપ્રિમ કોર્ટના હુકમનામા અને હુકમોના અમલને લાગુ પડતો હતો. સદર કોડની કલમ ૪૮ માં મહત્તમ ૧૨ વર્ષનો સમયગાળો પૂરો પાડવામાં આવ્યો હતો, જેની સમાપ્તિ પહેલાં અમલ માટેની કોઈપણ નવી અરજી કરવી પડતી હતી. સદર કોડની કલમ ૪૮ હેઠળ પૂરો પાડવામાં આવેલ મર્યાદાનો સમયગાળો જૂના લિમિટેશન એક્ટના અનુચ્છેદ ૧૮૨ અને ૧૮૩ દ્વારા નિયંત્રિત થતો હતો. [જુઓ *લાલજી રાજા* વિ. *ફાર્મ હંસરાજ*, એ.આઇ.આર. (૧૯૭૧) એસ.સી. ૯૭૪.]

કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮ જૂના લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૫(૧) દ્વારા પણ નિયંત્રિત થતી હતી.

આમ, કલમ ૪૮ નો સાર કાયદો તરીકે ચાલુ રહે છે. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની જોગવાઈઓ તેમજ સદર અધિનિયમને

શરૂઆતથી જ એકબીજાના પૂરક ગણવામાં આવ્યા છે. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે હુકમનામાના અમલનો અર્થ અમલની પ્રક્રિયા તરીકે ઓળખાતી પદ્ધતિ દ્વારા હુકમનામાનો અમલ કરાવવો એવો થાય છે. અમલને સહાયક અથવા પૂરક તમામ પ્રક્રિયાઓ અને કાર્યવાહીઓ ધ લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૫(૧) ના અર્થમાં "અમલ" શબ્દના અર્થમાં આવશે. [જુઓ *આનંદીલાલ અને અન્ય* વિ. *રામ નારાયણ અને અન્ય*, એ.આઇ.આર. (૧૯૮૪) એસ.સી. ૧૩૮૩.]

પ્રથમ એક્ઝિક્યુશન પિટિશન એક જ કાર્યવાહીના જુદા જુદા તબક્કે ચલાવવાપાત્ર હતી પરંતુ તે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર હેઠળ ૧૨ વર્ષના સમયગાળામાં દાખલ કરવામાં આવતી હતી અને જૂના લિમિટેશન એક્ટના અનુચ્છેદ ૧૮૨ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ વિવિધ સમયબિંદુઓથી ૩ વર્ષના સમયગાળામાં આવી અરજી કરવી જરૂરી હતી, તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, સંસદે સુધારો કરવાનું યોગ્ય માન્યું.

કાયદાના પુસ્તકમાં હાલનો અનુચ્છેદ ૧૩૯ લાવવા માટેના કારણોની નોંધ લઈ શકાય. સદર સુધારાને કારણે, એક્ઝિક્યુશન પિટિશન દાખલ કરવાની પ્રક્રિયા સરળ બનાવવામાં આવી છે અને મનાઈ હુકમ આપવામાં આવે કે નહીં તે અંગે ગણતરી માટે ઊભી થતી મુશ્કેલીઓ બિનમહત્ત્વની બની ગઈ છે. સદર

અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૩૬ ની શરતો અનુસાર, આમ, હુકમનામું જ્યારે અમલપાત્ર બને ત્યારે તેનો અમલ કરી શકાય.

અનુચ્છેદ ૧૩૬ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮(૧) ની જોગવાઈઓનું મહદ્ અંશે પુનઃઉત્પાદન કરે છે જે સદર અધિનિયમને કારણે રદ થયેલ છે. તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, સંસદે હુકમનામાધારક ૧૨ વર્ષના સમયગાળામાં જે અનેક અમલ અરજીઓ કરી શકે તેમાંથી દરેકને લાગુ પડતા સ્થાને અમલ માટેની અરજી માટે મર્યાદાનો એક જ સમયગાળો પૂરો પાડવાનું યોગ્ય માન્યું.

એ વિવાદમાં નથી કે તમામ હુકમનામા; પછી તે મૂળ હોય કે અપીલી, અમલપાત્ર છે. એકવાર હુકમનામું તેના અમલના હેતુ માટે મૂળ હોય કે અપીલી હોય તેને ધ્યાનમાં લીધા વિના અમલમાં મૂકવા માંગવામાં આવે, ત્યારે હુકમનામાની તારીખ અથવા ચોક્કસ તારીખે નાણાંની કોઈપણ ચુકવણી અથવા કોઈપણ મિલકતની સોંપણીનો નિર્દેશ કરતો ત્યારબાદનો કોઈપણ હુકમ મર્યાદાનો પ્રારંભિક સમયગાળો ગણવામાં આવશે.

તે સ્વયંસિદ્ધ સત્ય છે કે જ્યારે હાઇકોર્ટ દ્વારા તેની અપીલી સત્તાના ઉપયોગમાં અપીલ ચલાવીને અને બંને પક્ષકારોની હાજરીમાં સંપૂર્ણ સુનાવણી કર્યા પછી ચુકાદો જાહેર કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે નીચલી કોર્ટના ચુકાદાનું સ્થાન લેશે અને માત્ર હાઇકોર્ટના ચુકાદાને જ અંતિમ ગણવામાં આવશે. [જુઓ *યુ.જે.એસ. ચોપરા* વિ. *સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે*, એ.આઇ.આર. (૧૯૫૫) એસ.સી. ૬૩૩]

જ્યારે કાયદા હેઠળ અપીલ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય અને અપીલી મંચનો આશરો લેવામાં આવે અને તેને ચલાવવામાં આવે, ત્યારે તમામ હેતુ અને આશય માટે, દાવો ચાલુ રહે છે.

વિલીનીકરણ :

વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત ન્યાય વિતરણ વ્યવસ્થાના અનુક્રમમાં ઔચિત્યના સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે. વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત અપીલ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલ ઉલટાવવાના હુકમ, ફેરફારના હુકમ અથવા પુષ્ટિના હુકમ વચ્ચે ભેદ કરતો નથી. સદર સિદ્ધાંત એવું ધારે છે કે કોઈ આપેલ

સમયે એક જ વિષયવસ્તુને સંચાલિત કરતા એક કરતાં વધુ અમલમાં રહેલા હુકમનામા હોઈ શકે નહીં.

એ સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે અપીલ કોર્ટ હુકમનામું પસાર કરે છે, ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટનું હુકમનામું અપીલ કોર્ટના હુકમનામા સાથે વિલીન થઈ જાય છે અને અપીલી હુકમનામામાં કરવામાં આવે તેવા કોઈપણ ફેરફાર છતાં અને તેને આધીન, અપીલ કોર્ટનું હુકમનામું ટ્રાયલ કોર્ટના હુકમનામાને અધિક્રમિત કરે છે. બીજા શબ્દોમાં, અપીલ કોર્ટ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમનામાની પુષ્ટિ કરે, તેમાં ફેરફાર કરે કે તેને ઉલટાવે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના હુકમનામાનું વિલીનીકરણ થાય છે. જ્યારે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન સંક્ષિપ્તમાં ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી પરંતુ જ્યારે અપીલ ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે તે લાગુ પડે છે. [જુઓ *વી.એમ. સાલગાઓકર એન્ડ બ્રોસ. પ્રા. લિ.* વિ. *કમિશનર ઓફ ઈન્કમ–ટેક્સ,* એ.આઇ.આર. (૨૦૦૦) એસ.સી. ૧૬૨૩]

વિલીનીકરણના સિદ્ધાંતનો ખ્યાલ અને રિવ્યૂનો અધિકાર તાજેતરમાં આ કોર્ટ સમક્ષ *કુન્હાયમ્મેદ અને અન્ય* વિ. *સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય,* [૨૦૦૦] ૬ એસ.સી.સી. ૩૫૯ માં વિચારણા માટે આવ્યો હતો, જેમાં આ કોર્ટે, *ઈન્ટર*

એલિયા, ઠેરવેલ કે જ્યારે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનનો નિકાલ સ્પીકિંગ ઓર્ડરથી કરવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે એમ જણાવતાં :

> "૪૧. એકવાર સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવે, ત્યારે આ કોર્ટના અપીલી ક્ષેત્રાધિકારના ઉપયોગ માટેના દ્વાર ખુલ્લા મૂકી દેવામાં આવ્યા છે. સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ વાદગ્રસ્ત હુકમ જેની સામે અપીલ કરવામાં આવી છે તે હુકમ બની જાય છે. ત્યારબાદ પસાર કરવામાં આવેલ કોઈપણ હુકમ અપીલી હુકમ હશે અને વિલીનીકરણના સિદ્ધાંતના લાગુ પડવાપણાને આકર્ષિત કરશે. હુકમ ઉલટાવવાનો હોય કે ફેરફારનો હોય કે જેની સામે અપીલ કરવામાં આવી છે તે હુકમની પુષ્ટિ કરતા ફગાવવાનો હોય તેનાથી કોઈ ફરક પડશે નહીં. હુકમ સ્પીકિંગ હોય કે નોન–સ્પીકિંગ હોય તેનાથી પણ કોઈ ફરક પડશે નહીં. જ્યારે પણ આ કોર્ટે તેની સમક્ષ મુદ્દામાં મૂકવામાં આવેલ હુકમના ગુણદોષ પર વિચાર કરવાનું યોગ્ય માન્યું છે, ભલે તે તેની પુષ્ટિ કરવા તરફ ઝુકેલી હોય, ત્યારે આ કોર્ટ માટે અપીલ કરવાની રજા આપવી અને ત્યારબાદ અપીલ પોતે જ ફગાવવી (અને માત્ર સ્પેશિયલ લીવ માટેની પિટિશન નહીં) તે રૂઢિગત છે, ભલે ક્યારેક અપીલ કરવાની રજા આપતા અને અપીલ ફગાવતા હુકમો એક જ હુકમમાં સમાવિષ્ટ હોય અને ક્યારેક હુકમો ખૂબ ટૂંકા હોય. તેમ છતાં,

હુકમ અપીલી ક્ષેત્રાધિકારનો ઉપયોગ દર્શાવે છે અને તેમાં વાદગ્રસ્ત હુકમના ગુણદોષને આ કોર્ટની ન્યાયિક ચકાસણીને આધીન કરવામાં આવ્યા છે.

૪૨. "વિલીન થવું" એટલે બીજી કોઈ વસ્તુમાં ડૂબી જવું અથવા અદૃશ્ય થઈ જવું; શોષાઈ જવું અથવા નાશ પામવું; સંયુક્ત થવું અથવા ગળી જવું. કાયદામાં વિલીનીકરણની વ્યાખ્યા ઓછું મહત્ત્વ ધરાવતી વસ્તુનું વધુ મહત્ત્વ ધરાવતી વસ્તુમાં શોષણ એવી કરવામાં આવે છે, જેના દ્વારા ઓછું મહત્ત્વ ધરાવતી વસ્તુનું અસ્તિત્વ સમાપ્ત થાય છે, પરંતુ વધુ મહત્ત્વ ધરાવતી વસ્તુમાં વધારો થતો નથી; ઓળખ અને વ્યક્તિત્વના નુકસાનનો સમાવેશ કરતું શોષણ અથવા ગળી જવું. (જુઓ કોર્પસ જ્યુરિસ સેકન્ડમ, ભાગ ૫૭, પૃ. ૧૦૬૭–૬૮)

૪૩. આપણે આ મુદ્દાને બીજા ખૂણાથી જોઈ શકીએ છીએ. સુપ્રિમ કોર્ટ સ્પેશિયલ લીવ ટુ અપીલ માટેની પિટિશન પર નિર્ણય કરતી વખતે જેની સામે અપીલ કરવામાં આવી છે તે હુકમનામા અથવા હુકમને ઉલટાવી શકતી નથી અને ઉલટાવતી નથી અથવા તેમાં ફેરફાર કરી શકતી નથી. સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ જે વાદગ્રસ્ત છે તેને અપીલ કરવાની રજા આપ્યા પછી

અને ત્યારબાદ તેના પર અપીલી ક્ષેત્રાધિકાર ધારણ કર્યા પછી જ ઉલટાવી અથવા ફેરફાર કરી શકાય છે. જો સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ વાદગ્રસ્ત હુકમ એસ.એલ.પી. તબક્કે ઉલટાવી અથવા ફેરફાર કરી શકાતો ન હોય, તો સ્પષ્ટપણે તે હુકમની એસ.એલ.પી. તબક્કે પુષ્ટિ પણ કરી શકાતી નથી."

કુન્હાયમ્મેદ (ઉપરોક્ત) માં, અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૧૨...એકવાર ઉચ્ચ કોર્ટે તેની સમક્ષની લિસનો નિકાલ કોઈપણ રીતે કર્યો હોય – ભલે અપીલ હેઠળનું હુકમનામું અથવા હુકમ રદ કરવામાં આવ્યું હોય કે ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હોય કે માત્ર પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોય, તે ઉચ્ચ કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ અથવા સત્તામંડળનું હુકમનામું અથવા હુકમ છે જે અંતિમ, બંધનકર્તા અને અમલમાં રહેલું હુકમનામું અથવા હુકમ છે જેમાં નીચેની કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ અથવા સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમનામું અથવા હુકમ વિલીન થાય છે. જોકે, સદર સિદ્ધાંત સાર્વત્રિક અથવા અમર્યાદિત લાગુ પડતો નથી. ઉચ્ચ મંચ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલ ક્ષેત્રાધિકારનું સ્વરૂપ અને જે પડકાર કરવામાં આવ્યો હોય અથવા કરી શકાયો હોત તેની સામગ્રી અથવા વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખવી પડશે."

સદર નિર્ણયનું આ કોર્ટ દ્વારા *યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય* વિ. *વેસ્ટ કોસ્ટ પેપર મિલ્સ લિ. અને અન્ય*, [૨૦૦૪] ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૭ સહિતના મોટી સંખ્યામાં નિર્ણયોમાં અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે.

જોકે, જ્યારે અપીલ દાખલ કરવામાં થયેલ વિલંબ માફ કરવામાં ન આવ્યો હોવાના કારણે અપીલ ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે વિલીનીકરણનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે નહીં. [જુઓ *રાજા મિકેનિકલ કંપની પ્રા. લિ.* વિ. *કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ*, આઇ.એલ.આર. (૨૦૦૨) ૧ ડેલ. ૩૩]

રતનસિંહ :

રતનસિંહ (ઉપરોક્ત) માં, મિલકતનો કબજો ૧૪.૧૨.૧૯૭૦ ના રોજ મેળવવામાં આવ્યો હતો. તેની સામેની પ્રથમ અપીલ ૧.૮.૧૯૭૩ ના રોજ ફગાવવામાં આવી હતી. એક્ઝિક્યુશન પિટિશન ૨૪.૩.૧૯૮૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, એટલે કે, સદર અધિનિયમ દ્વારા નિર્ધારિત સમયની બહાર. ચુકાદા દેવાદાર દ્વારા કરવામાં આવેલ બીજી અપીલ સદર અપીલ દાખલ કરવામાં થયેલ વિલંબ યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યો ન હોવાની હકીકતને ધ્યાનમાં લઈને નકારવામાં આવી હતી.

સદર કોડની કલમ ૨(૨) માં 'હુકમનામા' ની વ્યાખ્યાના *વિસ–એ–વિસ* હુકમનામું અથવા હુકમ ક્યારે અમલપાત્ર બને છે તેનું વિશ્લેષણ કરતાં આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જ્યારે અપીલ મર્યાદાથી બાધિત હોવાના કારણે ફગાવવામાં આવે છે, ત્યારે કોઈ હુકમનામું પસાર કરવામાં આવતું નથી.

રતન સિંહ (ઉપરોક્ત) ને, તેથી, આ કેસમાં કોઈ લાગુ પડવાપણું નથી કારણ કે સ્વીકૃત રીતે અહીં હાઇકોર્ટે બીજી અપીલ ફગાવ્યા પછી ૩૦મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૬ના રોજ ઔપચારિક હુકમનામું તૈયાર કર્યું હતું.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમારો અભિપ્રાય છે કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં દરમિયાનગીરી કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી. આ અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ નથી જે તે મુજબ ફગાવવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં.

કે.કે.ટી. અપીલ ફગાવવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.